

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ CIESZYNA

z dnia 2017 r.

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz
Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2018**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r., poz. 1875) w zw. z art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r. poz. 487 z późn. zm.) oraz art. 10 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity: Dz. U. 2017 r. poz. 783 z późn. zm.) **Rada Miejska Cieszyna postanawia:**

§ 1. Uchwalić Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2018 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Burmistrzowi Miasta Cieszyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2018

**Opracowanie:
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie
Cieszyn, październik 2017 rok**

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	3
II. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Cieszyn.....	6
II.1 Szkody wywołane przez alkohol:.....	7
Monitoring skali problemów związanych z alkoholem.....	13
II. 2 Szkody wywołane przez narkotyki.....	15
Monitoring skali problemów związanych z narkotykami.....	17
III. Zasoby.....	18
IV. Grupy docelowe.....	21
V. Cel główny.....	22
VI. Cele szczegółowe, zadania, działania, termin realizacji, wskaźniki.....	22
VII. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	29
VIII. Zasady finansowania Programu.....	30
IX. Ewaluacja.....	30

I. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, określają obowiązek organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie podejmowania działań zmierzających do ograniczenia spożywania środków psychoaktywnych, a także wspierania przedsięwzięć temu służących. Ustawodawca określił kierunki polityki wobec problemów alkoholowych i narkotykowych, wskazał zadania z tego zakresu i ich źródła finansowania oraz podmioty odpowiedzialne za ich koordynację.

Zadania te obejmują m.in.:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnienia od środków psychoaktywnych, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo - wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii;
5. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów dotyczących reklamy napojów alkoholowych i zasad ich sprzedaży oraz występowania przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
6. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej;
7. udzielanie pomocy społecznej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego,
8. prowadzenie placówek wsparcia dziennego.

Przedmiotowy program uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, które zostały określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Ponadto, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna na rok 2018 stanowi odpowiedź na zapisy ww. ustaw, określając lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz minimalizacji szkód wynikających z używania alkoholu i narkotyków.

GPPiRPA oraz PN na 2018 rok uwzględnia „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki” Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, a także wyniki badań zrealizowanych w okresie 2014 - 2015, w ramach zadania „Monitorowanie skali problemów uzależnień i przemocy w środowisku lokalnym - przeprowadzenie diagnozy”. Ponadto, Program jest integralną częścią Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Cieszyna na lata 2014 - 2020.

GPPiRPA oraz PN swoim zasięgiem obejmuje wielopłaszczyznowe działania dotyczące przeciwdziałania i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkotykowych, z których część jest kontynuowana.

GPPiRPA oraz PN realizowany będzie w oparciu o środki własne gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Niniejszy Program został opracowany w oparciu o doświadczenia zebrane podczas realizacji wcześniejszych edycji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, przy współpracy dotychczasowych realizatorów ww. programów, GKRPA w Cieszynie, stanowiących interdyscyplinarny zespół ekspertów w dziedzinie spraw związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Kluczowym elementem prac nad Programem były warsztaty z udziałem osób pracujących w obszarze uzależnień i przemocy, których celem było wyznaczenie głównych kierunków działań profilaktycznych i celów programu. W spotkaniu wzięło udział 27 osób – przedstawiciele cieszyńskich szkół, Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie, Straży Miejskiej, organizacji pozarządowych zajmujących się, m.in.: wsparciem i terapią osób z problemem alkoholowym i ich rodzin, przedstawiciele GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej, MOPS, Rady Miejskiej Cieszyna. Celem spotkania było:

- zapoznanie uczestników z zasadami i zakresem tworzenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta Cieszyna;
- zebranie informacji od uczestników warsztatów niezbędnych do stworzenia analizy SWOT (problemów, mocnych, słabych stron, szans i zagrożeń) w obszarach objętych programem;
- wypracowanie proponowanych celów oraz działań do realizacji w GPPiRA oraz PN Miasta Cieszyna na rok 2018.

Podczas pierwszego dnia warsztatów przedstawiono w szczególności podstawy prawne oraz zasady tworzenia GPPiRPA oraz PN, w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, szczególnie zwrócono uwagę na rekomendacje zawarte w Narodowym Programie Zdrowia, a także Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2017 roku – opracowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które były punktem wyjścia do dyskusji oraz prac w zespołach. W trakcie spotkania przedstawiciele placówek, szkół, organizacji pozarządowych i władz miasta zgłaszali swoje uwagi, spostrzeżenia, a także pomysły zarówno indywidualnie, anonimowo, jak i w trakcie publicznej dyskusji, podczas, której każdy z nich zabrał głos.

Drugiego dnia warsztatów zaproszeni goście pracowali w zespołach tematycznych:

- zespół ds. profilaktyki szkolnej;
- zespół ds. profilaktyki i interwencji służb mundurowych;
- zespół ds. systemowej pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu i narkotyków;
- zespół ds. profilaktyki poprzez sport.

Podczas spotkania warsztatowego zebrano informacje, które były wynikiem konsultacji i dyskusji na temat kluczowych problemów w organizacji profilaktyki, rozwiązywania i przeciwdziałania problemom alkoholowym oraz narkomanii w gminie Cieszyn. Rezultatem drugiego dnia prac w zespołach tematycznych było wskazanie celów, działań i zadań rekomendowanych do realizacji w ramach tworzonego projektu GPPiRPA oraz PN Miasta Cieszyna na 2018 r. w oparciu o przedstawione materiały wyjściowe i rekomendacje. Analizy i propozycje wygenerowane podczas warsztatów są punktem wyjścia do ostatecznych zapisów projektu GPPiRPA oraz PN Miasta Cieszyna na rok 2018.

II. Diagnoza problemów uzależnień na terenie gminy Cieszyn

W planowaniu i prowadzeniu działań mających na celu profilaktykę i rozwiązywanie problemów, związanych z uzależnieniami od środków psychoaktywnych bardzo ważne jest rozpoznawanie skali problemów na terenie gminy, wzorów zachowań związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych, struktury spożycia oraz zaburzeń życia społecznego i rodzinnego nimi wywołanych. Jednocześnie zgromadzenie danych statystycznych w zakresie uzależnienia nie daje rzeczywistego wyobrażenia o dynamice zjawiska ze względu na „wrażliwość” danych oraz fakt, że te same osoby mogą być wykazywane przez różne podmioty działające w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych.

Tabela 1. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych - obliczenia dla gminy Cieszyn na podstawie danych szacunkowych Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

	Polska	miasto liczące 10 tys. mieszkańców	gmina Cieszyn
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 800 tys. osób	ok. 2 tys. osób	ok. 660 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 1,5 mln osób	ok. 4 tys. osób	ok. 1.300 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinie alkoholików	ok. 1,5 mln osób	ok. 4 tys. osób	ok. 1.300 osób
Osoby pijące szkodliwie	ok. 2 - 2,5 mln osób	5 tys. - 7 tys. osób	ok. 1.640 – 2.290 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	ok. 2 mln osób (dorosłych i dzieci)	ok. 5,3 tys. osób	ok. 1.740 osób

Obliczeń dla gminy Cieszyn dokonano przyjmując liczbę mieszkańców zameldowanych na pobyt stały, według stanu na dzień 31.12.2016 r. - 32.797 osób.

II.1 Szkody wywołane przez alkohol:

Konsekwencje nadużywania alkoholu dotyczą nie tylko bezpośrednio osób pijących szkodliwie, ryzykownie i ich rodzin, ale także mają wpływ na całą populację, niosąc za sobą różnego rodzaju doraźne szkody związane z zażywaniem alkoholu takie, jak: wypadki samochodowe (w tym śmiertelne), konflikt z prawem, zachowania agresywne, przemoc, większe ryzyko stania się ofiarą przestępstwa, konflikt z rówieśnikami i w rodzinie, problemy z nauką, czy sięganie po inne środki psychoaktywne.

1. Z zebranych danych wynika, iż istnieje zależność pomiędzy alkoholem, a wypadkami drogowymi. W roku 2016 Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie ujawniła 331 osób kierujących pod wpływem alkoholu na terenie powiatu cieszyńskiego. Nietrzeźwi uczestnicy ruchu drogowego spowodowali 47 kolizji, 15 wypadków, a 19 osób zostało rannych.

W skali kraju odnotowano, iż z roku na rok spada liczba przestępstw wykrytych*¹, gdzie stwierdzono prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (rok 2013 - 127.908, rok 2014 - 73.787, rok 2015 - 64.192, rok 2016 - 60.333). Zmniejszająca się liczba przestępstw może być wynikiem ogólnopolskich kampanii społecznych mających na celu przeciwdziałanie nietrzeźwości na drogach. Od dwóch lat także gmina Cieszyn bierze w niej aktywny udział, organizując, m.in.: wykłady profilaktyczne w wybranych szkołach nauki jazdy oraz w szkołach ponadgimnazjalnych. Wykłady są urozmaicane dodatkowymi materiałami informacyjno – edukacyjnymi, odblaskowymi opaskami z hasłem „Piłeś? Nie jedź”. W trakcie akcji z wykładów skorzystało: w 2015 roku – 2 szkoły ponadgimnazjalne (50 osób) oraz 4 szkoły nauki jazdy, w 2016 roku – 7 szkół ponadgimnazjalnych (607 osób) oraz 1 szkoła nauki jazdy.

Tabela 2. Zdarzenia drogowe i ich skutki.

zdarzenia drogowe i ich skutki - sprawca po spożyciu alkoholu				
	Wypadki	Zabici	Ranni	Kolizje
2013 rok	18	1	20	38
2014 rok	15	1	16	42
2015 rok	22	3	26	35
2016 rok	15	0	19	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie.

1 * przestępstwo wykryte: jest to przestępstwo stwierdzone, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym lub ustalono nieletniego, który według decyzji sądu rodzinnego popełnił czyn karalny.

Tabela 3. Osoby w stanie nietrzeźwości.

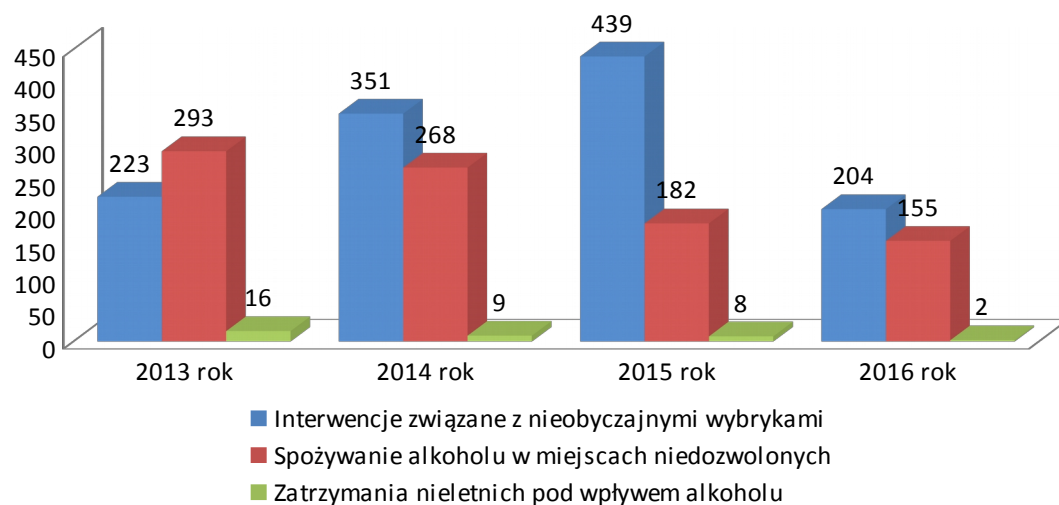
osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzące pojazdy mechaniczne art. 178 a § 1 Kodeksu Karnego		
	ujawnieni przez policjantów Wydziału Ruchu Drogowego	ujawnieni przez innych policjantów
2013 rok	174	189
2014 rok	186	241
2015 rok	188	195
2016 rok	161	170

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Powiatowej Policji w Cieszynie.

2. Dane dotyczące liczby osób doprowadzonych z terenu Cieszyna do Ośrodka Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku - Białej w dwóch ostatnich latach wykazują znaczny wzrost osób nietrzeźwych doprowadzonych do Ośrodka (2012 rok - 167 osób, 2013 rok - 280 osób, 2014 rok - 257 osób, 2015 rok - 426 osób, 2016 rok - 424 osoby).

3. Szkody wynikające z nadmiernego spożywania alkoholu na terenie miasta Cieszyna przedstawiają również statystyki Straży Miejskiej w latach 2013 - 2016, z których wynika, iż zmalała ilość interwencji związanych z nieobyczajnymi wybrykami, a także systematycznie spada odsetek interwencji związanych ze spożywaniem alkoholu w miejscach niedozwolonych oraz zatrzymaniami nieletnich pod wpływem alkoholu.

Wykres 1. Działania podejmowane przez Straż Miejską w latach 2013 - 2016.

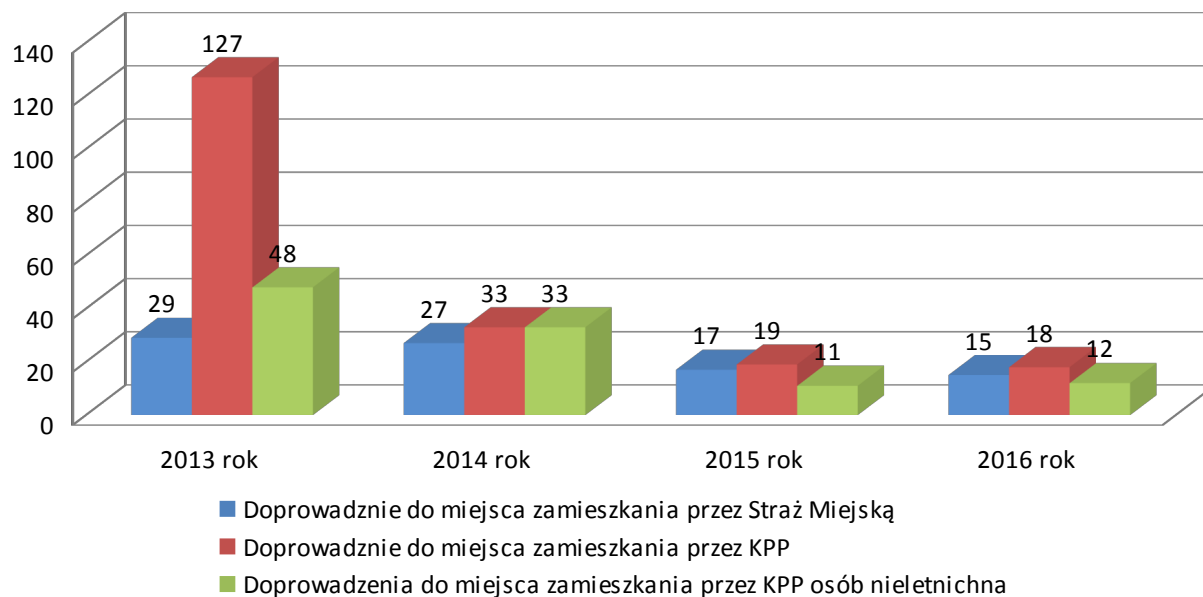

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Straży Miejskiej.

4. Z danych KPP w Cieszynie wynika, iż w latach 2012 - 2013 zatrzymano do wytrzeźwienia odpowiednio: 260 osób, 115 osób w pomieszczeniu dla osób zatrzymanych, w kolejnych latach nie odnotowano żadnych zatrzymań ze względu na jego likwidację. Likwidacja pomieszczenia dla osób zatrzymanych w KPP w Cieszynie mogła mieć wpływ na zwiększenie w kolejnych latach liczby osób doprowadzonych z terenu Cieszyna do OPPA.

Zmniejsza się odsetek osób, które doprowadzono do miejsca zamieszkania, zarówno osób doprowadzanych przez KPP, jak i Straż Miejską. Informacje KPP dotyczące interwencji związanych ze spożyciem alkoholu wskazują również, iż od 2013 roku systematycznie spada liczba nietrzeźwych osób nieletnich odwiezionych do miejsca zamieszkania (niewielki wyjątek stanowi rok 2016).

Wykres nr 2. Doprowadzenia do miejsca zamieszkania osób nietrzeźwych w latach 2013 - 2016.

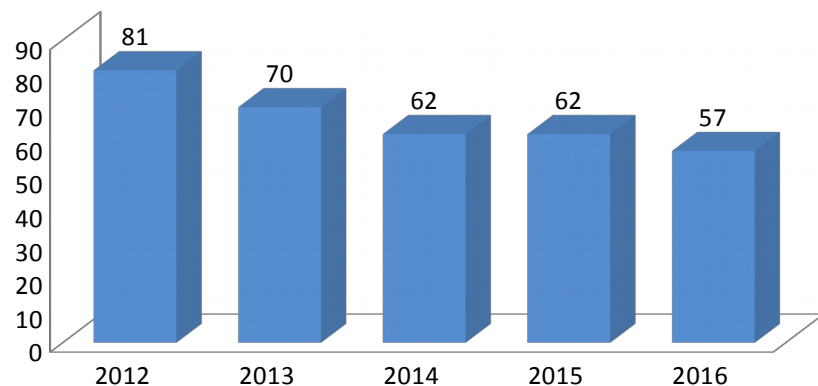

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Straży Miejskiej oraz KPP.

5. Z danych MOPS w Cieszynie wynika, iż pomoc finansową z tytułu uzależnienia otrzymuje coraz mniej rodzin, w 2012 roku - 73 rodzin, w 2013 roku - 68 rodzin, w 2014 roku - 59 rodzin, w 2015 roku - 61 rodzin, w 2016 roku 57 rodzin.

6. W ostatnich dwóch latach liczba osób mających problem alkoholowy, zgłaszanych do GKRPA pozostaje na podobnym poziomie z tendencją spadkową.

Wykres nr 3. Liczba osób mających problem alkoholowy, zgłoszonych do GKRPA.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: GKRPA.

7. Z pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych, współuzależnionych i z syndromem DDA, realizowanej w ramach poprzednich edycji GPPiRPA oraz PN, odbywającej się w zakładzie opieki zdrowotnej, skorzystało: w 2013 roku - 74 osoby, w 2014 - 46 osób, w 2015 roku - 64 osoby, w 2016 roku - 70 osób.

Poziom świadczonych usług przez NFZ w zakresie uzależnień, zabezpiecza najczęściej realizację tylko podstawowego programu psychoterapii lub tylko części programu podstawowego. Warto podkreślić, iż skuteczność leczenia uzależnienia zależy w dużym stopniu od nieprzerwanego zaangażowania pacjentów w programy terapeutyczne. Dlatego tak istotne jest, aby osoby uzależnione miały możliwość skorzystania z kompleksowej pomocy i wsparcia, a nie tylko podstawowej oferty leczenia.

Należy zwrócić także uwagę na osoby współzależnione. Nadużywanie alkoholu przez jednego członka rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia zarówno dorosłych, jak i dzieci. Dlatego tak istotne jest, z punktu widzenia trwałości i jakości życia rodziny z problemem alkoholowym, objęcie pomocą terapeutyczną całej rodziny².

8. Jednym ze zjawisk ściśle skorelowanych z alkoholem jest przemoc. Potwierdzają to dane Komendy Głównej Policji, które wskazują, iż na przestrzeni lat 2012 - 2014 systematycznie wzrastała liczba podejrzanych sprawców przemocy pod wpływem alkoholu (2012 rok - 31.387, 2013 rok - 37.650, 2014 rok - 50.073). Optymistyczny jest fakt, iż na przestrzeni ostatnich dwóch lat zaobserwowano spadek takich przypadków (2015 rok - 48.841, 2016 rok - 46.537). Ponad 90 % sprawców stanowią mężczyźni, natomiast niewielki odsetek stanowią kobiety oraz osoby nieletnie.³

Potwierdzają to również badania, przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, które pokazują, iż prawie 37% Polaków zna przypadki przemocy wobec kobiet, a 20% przemocy wobec mężczyzn. Z badań wynika, iż 24,7% respondentów doświadczyło co najmniej jednej z czterech form przemocy (psychicznej, fizycznej, ekonomicznej, bądź seksualnej). Istotnym czynnikiem ryzyka doznawania przemocy w rodzinie jest spożywanie alkoholu. Zależność pomiędzy stanem nietrzeźwości sprawcy, a agresywnym zachowaniem podkreślają członkowie rodzin, w których dochodzi do stosowania przemocy. Dorośli ankietowani doznający przemocy w rodzinie stwierdzili, iż alkohol jest jedną z głównych przyczyn takich zachowań (37,2% ofiar przemocy fizycznej, 28% ofiar przemocy psychicznej, 19,3% przemocy ekonomicznej i 37,5% przemocy seksualnej). Warto podkreślić, iż przemocy fizycznej częściej doświadczają dzieci i młodzież, których opiekunowie nadużywają alkoholu (47%) niż te, których opiekunowie nie nadużywają alkoholu⁴.

2 PARPA „Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2017 roku”, Warszawa 2016, s.25.

3 Dane statystyczne Komendy Głównej Policji: „Przemoc w rodzinie” lata 2012 - 2014, [w:] www.policja.pl.

4 „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy” [w:] <https://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/ogolne/diagnoza-zjawiska-przemocy-w-rodzinie-w-polsce/>, (05.09.2017 r.).

Ponadto, z danych MOPS w Cieszynie wynika, iż pomoc finansową z tytułu przemocy w rodzinie, otrzymuje coraz więcej rodzin (2012 rok - 10 rodzin, 2013 rok - 17 rodzin, 2014 rok - 22 rodziny). W latach 2015 – 2016 zaobserwowano spadek (rok 2015 - 18 rodzin, rok 2016 - 14 rodzin, 2016 - 14 rodzin), co stanowiło 1% - 4% rodzin, którym udzielono pomocy.

Powyższe dane pokazują dużą skalę problemu przemocy w rodzinie i wskazują na potrzebę kontynuowania działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym.

Monitoring skali problemów związanych z alkoholem - badania ankietowe

W 2014 roku Uniwersytet Śląski w Katowicach, na zlecenie MOPS, zrealizował badanie społeczne pn. „Monitoring skali problemów uzależnień i przemocy w środowisku lokalnym - przeprowadzenie diagnozy” na próbie 893 dorosłych (576 kobiet i 263 mężczyzn) oraz 2.654 uczniów, w tym szkół podstawowych (1.709) i gimnazjalnych (945). Poza tym, badaniem objęto grupę ekspertów pracujących w obszarze uzależnień i przemocy (93).

Jak wskazują wyniki powyższych badań, 1/4 badanych uczniów szkół podstawowych klas I - III oraz IV - VI próbowała już w swoim życiu alkohol. Wraz z wiekiem zwiększa się odsetek dzieci posiadających pierwsze doświadczenia z alkoholem, a inicjacja alkoholowa odbywa się znacznie wcześniej niż miała miejsce u dorosłych mieszkańców. Co dziesiąty gimnazjalista swój pierwszy kontakt z alkoholem miał już w okresie przedszkolnym, kolejno 15% badanych uczniów w przedziale 2 - 9 lat, 36% spożywało alkohol po raz pierwszy powyżej 9 roku życia. Należy podkreślić, iż tylko 38% gimnazjalistów nigdy nie próbowało alkoholu. Natomiast większość dorosłych mieszkańców przyznaje, iż po alkohol sięgnęło dopiero po ukończeniu 18 roku życia (57%), a 37% w przedziale wiekowym 14 - 17 lat.

Mieszkańcy oceniają poziom swojej wiedzy na temat szkodliwości alkoholu jako wysoki. Za negatywne skutki picia najczęściej wskazują: brak kontroli nad ciałem i umysłem (67%), możliwość uzależnienia (65%), możliwość spowodowania wypadku drogowego (49%), zachowania agresywne (48%), brak kontroli nad emocjami (42%). Może być to spowodowane faktem, iż ponad 1/3 badanych, zarówno dorosłych, jak i dzieci doświadczyło przykrych zachowań ze strony osób będących pod wpływem alkoholu. Skutki picia są jednoznacznie oceniane pod kątem negatywnych zdarzeń, natomiast odnosząc się już do własnych doświadczeń i odczuć, respondenci za najczęściej występujące stany po spożyciu alkoholu wymieniają: radość (77%), wyluzowanie (45%). Większość dorosłych mieszkańców Cieszyna dostrzega problem występowania problemu z alkoholem w sąsiedztwie (42%), w rodzinie (13%), w pracy (6%). Natomiast 38% nie dostrzega takiego problemu.

Kolejnym istotnym aspektem odnoszącym się do lokalnego środowiska jest ocena przestrzegania zakazu sprzedaży osobom niepełnoletnim alkoholu. 28% badanych dorosłych mieszkańców gminy dostrzega, iż zakaz ten nie jest przestrzegany. Inaczej sytuacja wygląda z perspektywy uczniów. Połowa badanych gimnazjalistów wskazuje, iż nie przestrzega się zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim. Na pytanie szczegółowe część z nich wskazywała, iż sprzedawcy często kierują się „dorosłym” wyglądem kupującego. Z badań ESPAD wynika, iż dla większości 15 - latków zdobycie alkoholu, a zwłaszcza piwa, nie jest większym problemem. Optymistyczny jest fakt, iż od roku 2013 obserwowalna jest tendencja spadkowa.

Należy podkreślić, iż sprzedaż alkoholu nieletnim jest przestępstwem, konsekwencją jest kara grzywny oraz możliwość utraty zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Sprzedawca ma prawo, zgodnie z art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zażądać dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Aby minimalizować i zapobiegać takim sytuacjom, w ramach GPPiRPA oraz PN organizowane są szkolenia dla sprzedawców napojów alkoholowych, m.in. w celu uwrażliwienia ich na ww. sytuacje, a także przekazywania wiedzy na temat ich ustawowych obowiązków. Poza tym, członkowie GKRPA przeprowadzają kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych dotyczące przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Cieszyn, określonych w przepisach powszechnie obowiązujących oraz weryfikacji prawdziwości danych zawartych w oświadczeniu, o wartości sprzedaży poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych w punkcie sprzedaży w roku poprzednim, w ramach których prowadzą także edukację w tym zakresie. W roku 2016 członkowie GKRPA przeprowadzili 64 kontrole przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Bez wątpienia egzekwowanie właściwych przepisów przez GKRPA, dobre przygotowanie lokalnych sprzedawców do radzenia sobie z próbami zakupu alkoholu przez nieletnich, to bardzo ważny element środowiskowych działań profilaktycznych, które warto kontynuować w kolejnych latach na terenie gminy Cieszyn.

Z badań ESPAD dotyczących „Picia alkoholu przez młodzież” wynika, iż młodzież w Polsce w zdecydowanej większości sięga po napoje alkoholowe przed pełnoletnością. Próby picia alkoholu ma za sobą 83,8% gimnazjalistów z klas trzecich i 95,8% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej. Skala rozpowszechnienia picia jest zdecydowanie wyższa niż używanie jakichkolwiek innych substancji. Alkohol jest też najczęściej pierwszą

substancją psychoaktywną, po którą sięgają młodzi ludzie i może być „furtką” do innych zachowań ryzykownych.⁵ Dlatego też, gmina Cieszyn, planując działania profilaktyczne zwróci na to szczególną uwagę. Ponadto obserwowalny jest trend spadkowy wskaźników upijania się. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 49% piętnasto - szesnastolatków i 82% siedemnasto - osiemnastolatków. Porównanie wyników badania z 2015 rokiem z wynikami wcześniejszych lat wskazuje na spadek rozpowszechnienia picia wśród nastolatków zapoczątkowany w 2007 roku. We wcześniejszych latach obserwowano tendencję wzrostową. Poza tym, zanotowano, iż płeć nie różnicowała w stopniu istotnym rozpowszechnienia picia alkoholu. Wyniki te potwierdzają obserwowany już w poprzednich latach trend zacierania się różnic pomiędzy chłopcami, a dziewczętami w spożywaniu napojów alkoholowych

II. 2 Szkody wywołane przez narkotyki

1. W roku 2016 Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna odnotowała spadek liczby osób z podejrzeniem zatrucia środkami psychoaktywnymi na terenie powiatu cieszyńskiego (do 5 zatruć doszło na terenie Cieszyna).

Z danych z lat poprzednich wynika, iż oprócz dopalaczy, sięgano po inne środki psychoaktywne takie, jak: alkohol, leki psychotropowe, marihuana, leki dysleptyczne, amfetamina, metaamfetamina. Zdecydowaną większość osób zatrutych środkami psychoaktywnymi stanowią mężczyźni (ponad 80%), z czego znaczna część, to ludzie młodzi w wieku od 15 do 20 lat. Zasadne więc, wydaje się kontynuowanie na terenie gminy działań informacyjno - edukacyjnych dotyczących środków psychoaktywnych, a w szczególności dopalaczy.

Tabela 4. Informacje dotyczące osób zatrutych środkami psychoaktywnymi, które wymagały interwencji medycznej

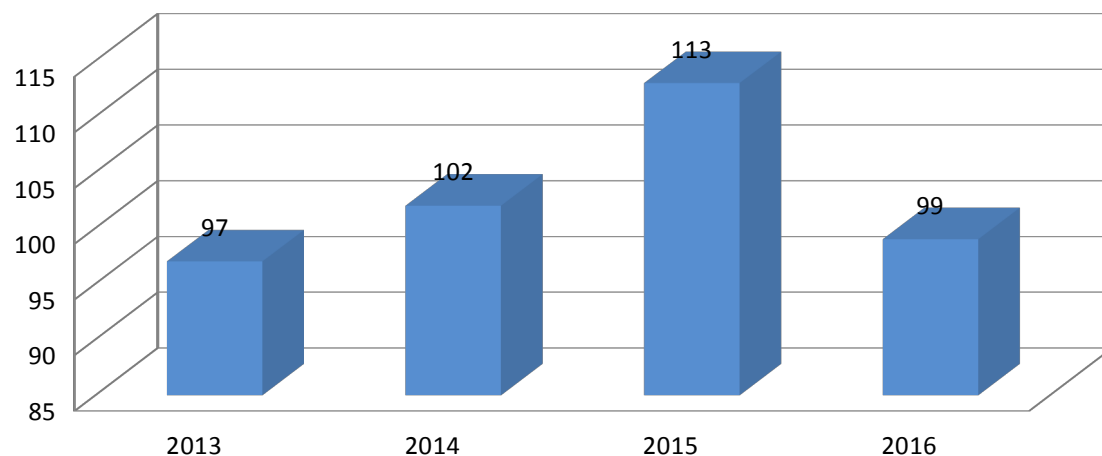
	zatrucia środkami psychoaktywnymi		
	dopalacze	kobiety	mężczyźni
rok 2014	12	4	13
rok 2015	26	4	22
rok 2016	7	-	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w Cieszynie.

5 K. Łukowska, J. Terlikowska, K. Okulicz - Kozyran: *Picie alkoholu przez młodzież: wybrane zagadnienia z badań ESPAD. System rekomendacji Programów Profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego*, wyd. Remedium, Warszawa 2016, s.6, 48 – 54.

2. W ciągu ostatnich czterech lat systematycznie wzrasta liczba osób korzystających z „Punktu konsultacyjnego do spraw Narkomanii”. Wyjątek stanowi poprzedni rok 2016, w którym odnotowano spadek osób zgłaszających się do Punktu. Działania edukacyjne, informacyjne zwiększają świadomość mieszkańców gminy Cieszyn, a kompleksowe wsparcie dla osób eksperymentujących z narkotykami oraz ich rodzin, pozwala na jak najszybsze zdiagnozowanie problemu i podjęcie pracy nad jego rozwiązaniem. Wzrost liczby osób korzystających z tego rodzaju pomocy świadczy o zwiększającej się świadomości mieszkańców Cieszyna na temat miejsc, w których mogą uzyskać pomoc, coraz większym gronie osób, które nie wstydzą się zwrócić o nią do specjalistów, a co za tym idzie ogromnej potrzebie funkcjonowania takich placówek.

Wykres 4. Liczba osób, które skorzystały z Punktu ds. narkomanii w latach 2013 – 2016.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: raportów z realizacji GPPiRPA oraz PN oraz efektów ich realizacji.

3. Pomoc społeczna udzielana z tytułu uzależnienia od narkotyków stanowi znikomy ułamek wszystkich przypadków wsparcia udzielanego mieszkańcom Cieszyna. Od kilku lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy, nieznacznie wzrosła: w 2013 roku - 3 rodziny, w 2014 roku - 4 rodziny, w 2015 roku - 3 rodziny, w roku 2016 – 6 rodzin (niecały 1 % rodzin, którym udzielono pomocy).

4. Funkcjonariusze KPP w Cieszynie w ostatnim roku odnotowali spadek liczby wykrywanych przestępstw związanych z posiadaniem, udzielaniem i sprzedawaniem środków psychoaktywnych (2013 rok - 397, 2014 rok - 143, 2015 rok - 209, 2016 rok - 175).

Monitoring skali problemów związanych z narkotykami - badania ankietowe

Wyniki badań wskazują, że tylko jedna substancja została wskazana, jako najczęściej próbowana lub sporadycznie - co dziesiąty biorący udział w badaniach mieszkańców Cieszyna, przynajmniej raz w życiu zażywał marihuanę. Poza tym, aż 16% gimnazjalistów próbowało narkotyków i 16% spotkało się z namową do ich zażycia.

Istotna, z punktu widzenia prewencji i dalszego monitoringu, jest opinia na temat dostępności narkotyków. Ponad połowa dorosłych nie ma wiedzy na temat dostępności narkotyków (62%), 15% uważa, że dostęp w mieście jest trudny, natomiast 13% twierdzi, iż łatwiej jest je nabyć za granicą niż po polskiej stronie, tylko 6% uważa, iż dostęp jest łatwy, wystarczy mieć pieniądze. Zdecydowanie różnią się w tej kwestii opinie uczniów gimnazjum - ponad 30% uważa, że dostęp do narkotyków jest łatwy, 41% nie ma wiedzy w tym temacie, a 7% uważa, że narkotyki i dopalacze trudno nabyć.

Z badań wynika, iż 1/3 dorosłych nie potrafi rozpoznać stanu po spożyciu substancji psychoaktywnych, a 30% potrafi rozpoznać taki stan, jednak nie wie, jak zareagować. Dlatego też, należy kontynuować działania profilaktyczne w grupie nie tylko dzieci i młodzieży, ale także rodziców i opiekunów, aby jeszcze bardziej zwiększyć ich świadomość związaną z działaniem i możliwymi skutkami zażywania środków psychoaktywnych.

Respondenci zostali zapytani także o to, czy narkotyki powinny być zalegalizowane i o ewentualne warunki ich dostępności. Zdecydowana większość, bo aż 86% badanych dorosłych jest przeciwna, natomiast 13% jest zdania, iż powinny być zalegalizowane, w tym 9% uważa, że tylko wybrane, wskazując we wszystkich przypadkach na marihuanę. Zdecydowanie różne w tym temacie są poglądy gimnazjalistów, wśród których niecałe 60% jest przeciwnych legalizacji takich substancji, pozostałe 40% jest zdania, iż narkotyki powinny być legalne, podając ewentualne warunki dostępu. Zarówno wiedza z zakresu psychologii rozwojowej, społecznej, bezpośrednie doświadczenia i obserwacje, jak i badania, wskazują zainteresowanie substancjami nielegalnymi, a pojawiającymi się w życiu jako temat powszechny, obecny w mediach, na lekcjach wychowawczych, relacjach rówieśników, co skłania młodych ludzi do większego zainteresowania substancjami psychoaktywnymi. Jest to naturalne zjawisko, jednak w połączeniu z faktyczną dostępnością takich substancji na „rynku” oraz brakiem narzędzi i mechanizmów obronnych może być niepokojące.

W konsekwencji działania profilaktyczne realizowane na terenie gminy powinny być kontynuowane. Pracę należy prowadzić wielowymiarowo, w pierwszej kolejności profilaktyka szkolna, ukierunkowana na wzmacnianie kompetencji psychospołecznych uczniów, a nie na aspekt „odstraszający”. W drugiej kolejności wsparcie pedagogiczne, rodziców i opiekunów. Istotnymi aspektami działań profilaktycznych są także te, podejmowane przez inne podmioty działające w obszarze uzależnień (m.in.: KPP, Straż Miejska, GKRPA, organizacje pozarządowe) oraz współpraca pomiędzy podmiotami, która pozwala ulepszać standardy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

III. Zasoby

III.1. Instytucje i ich działania

Zadania w obszarze uzależnień realizują następujące podmioty:

- MOPS (tworzenie i koordynowanie GPPiRPA oraz PN; organizowanie programów profilaktycznych; koordynacja akcji profilaktycznych, m. in. SzWP, udzielanie pomocy osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych oraz ich rodzinom);
- GKRPA (podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, kontrole dotyczące przestrzegania zasad sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, opiniowanie lokalizacji punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, zgodnie z zasadami usytuowania miejsc sprzedaży napojów alkoholowych określonymi w uchwale Rady Miejskiej Nr XLV/336/97 z dnia 24 kwietnia 1997 roku w sprawie zasad usytuowania na terenie gminy Cieszyn miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych);
- Poradnia Zdrowia Psychicznego - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Variusmed” (konsultacje i leczenie, poradnictwo psychologiczne, psychoterapia indywidualna, diagnostyka psychologiczna);
- Poradnia Zdrowia Psychicznego w ramach struktury Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej (konsultacje i leczenie, poradnictwo psychologiczne, psychoterapia indywidualna, diagnostyka psychologiczna);
- Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia - Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Variusmed” (prowadzenie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych);

- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna (udzielanie pomocy psychologiczno - pedagogicznej dzieciom i młodzieży);
- Szkoły i przedszkola (realizacja programów profilaktycznych);
- Biblioteka Miejska Oddział dla Dzieci (organizacja zajęć o charakterze biblioterapeutycznym; prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień);
- Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy” (realizacja działań kulturalnych, edukacyjnych, informacyjnych z zakresu profilaktyki uzależnień);
- Wydział Sportu (organizowanie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży);
- Szkolne Schronisko Młodzieżowe (organizowanie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży);
- KPP (organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych, motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego, kierowanie wniosków do GKRPA o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkoholu, podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, zwalczanie przestępczości, w tym przestępczości narkotykowej);
- Straż Miejska (organizowanie czynności patrolowych i interwencyjnych, realizacja Gminnego Programu Poprawy Bezpieczeństwa „Bezpieczny Cieszyn”).

III.2. Organizacje pozarządowe i ich zadania

Istotnym realizatorem części zadań GPPiRPA oraz PN są organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zlecanie zadań organizacjom odbywa się na podstawie przepisów przedmiotowej ustawy.

W 2016 roku oraz w poprzednich latach, zadania w obszarze uzależnień realizowane były przez następujące organizacje:

- Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Być Razem” (Centrum Profilaktyki Edukacji i Terapii „Kontakt” - pomoc psychologiczna, prawna i terapeutyczna dla osób i rodzin z problemem alkoholowym, organizowanie szkoleń i treningów dla dzieci i młodzieży, organizowanie czasu wolnego dla dzieci w ramach pracowni terapii zajęciowej, organizowanie wypoczynku letniego z programem terapeutycznym, Punkt Konsultacyjny ds. Narkomanii - pomoc terapeutyczna dla dzieci, młodzieży, osób eksperymentujących z narkotykami; Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie - schronienie, wsparcie emocjonalne i rzeczowe, pomoc prawna, psychologiczna i socjalna dla ofiar, świadków przemocy, telefon zaufania; Centrum Edukacji Socjalnej - działalność edukacyjna, zapewnienie schronienia, posiłków, pomocy medycznej, psychologicznej, prawnej i zawodowej osobom uzależnionym);
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci (Środowiskowe Ogniska Wychowawcze oraz Świetlica Środowiskowa „Przytulisko” - zajęcia dla dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjalnych, często z rodzin dysfunkcyjnych, o niskim statusie materialnym, które chcą w sposób aktywny spędzać czas wolny; organizowanie wypoczynku letniego/zimowego z programem terapeutycznym);
- Cieszyńskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Familia” (pomoc osobom uzależnionym oraz współuzależnionym, prowadzenie telefonu trzeźwości);
- Samopomocowe Grupy Anonimowych Alkoholików (udzielanie wzajemnego wsparcia w utrzymaniu abstynencji);
- Samopomocowe Grupy Anonimowych Narkomanów (udzielanie wzajemnego wsparcia w utrzymaniu abstynencji);
- Stowarzyszenie na Rzecz Harmonijnego Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Nasze Dzieci” (organizowanie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z wykorzystaniem elementów programów profilaktycznych, organizowanie zajęć służących rozwijaniu zainteresowań u dzieci i młodzieży, organizowanie wypoczynku letniego z programem terapeutycznym);

- Stowarzyszenie im. Stanisława Brzozowskiego (organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z programem terapeutycznym);
- Parafia św. Elżbiety (organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z programem terapeutycznym);
- Fundacja STER (realizacja działań edukacyjno - profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży);
- Stowarzyszenie Sportowe „GramOLajf” (realizacja działań edukacyjno - profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży);
- Fundacja im. św. Cyryla i Metodego (realizacja działań edukacyjno - profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży i rodziców).

IV. Grupy docelowe

Oferta Programu skierowana jest do wszystkich mieszkańców Cieszyna, w szczególności do wybranych grup - osób uzależnionych, bądź zagrożonych uzależnieniami, ich rodzin, osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak również dzieci i młodzieży cieszyńskich przedszkoli i szkół. Adresaci Programu są zróżnicowani ze względu na rodzaje profilaktyki, jakie są stosowane do konkretnej grupy odbiorców. Cele programu będą realizowane w poszczególnych obszarach:

- profilaktyki uniwersalnej: adresowanej do wszystkich mieszkańców Cieszyna (dzieci, młodzieży i dorosłych) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki selektywnej: adresowanej do grup o podwyższonym ryzyku wystąpienia problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych;
- profilaktyki wskazującej: adresowanej do grup lub osób, które demonstrują wczesne symptomy problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, ale nie spełniają kryteriów diagnostycznych picia szkodliwego lub uzależnienia; redukcja szkód;
- terapii: obejmującej osoby wymagające specjalistycznej pomocy w związku z uzależnieniem, realizacja m.in.: programów terapeutycznych dla osób uzależnionych, pijących ryzykownie i szkodliwie, dla DDA, współuzależnionych;
- rehabilitacji obejmującej osoby uzależnione: realizacja programu readaptacji poprzez wsparcie psychologiczne, socjalne i społeczne oraz wspieranie działalności środowisk abstynenckich.

V. Cel główny

Celem głównym Programu jest zapobieganie powstawaniu problemów alkoholowych i narkotykowych, minimalizowanie rozmiarów i natężenia tych, które aktualnie występują oraz rozwijanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi.

VI. Cele szczegółowe, zadania, działania, termin realizacji, wskaźniki

1. Cel szczegółowy: Zmniejszenie rozmiarów aktualnie występujących problemów alkoholowych i narkotykowych poprzez udzielanie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osobom uzależnionym i osobom zagrożonym uzależnieniem.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu, które powodują rozpad życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy, systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny, obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. <i>Realizatorzy: GKRPA</i>	a. przyjmowanie zgłoszeń o przypadkach wystąpienia nadużywania alkoholu powodujących rozpad życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, zakłócanie spokoju lub porządku publicznego;	I - XII	– liczba zgłoszeń do GKRPA; – liczba osób zgłoszonych do GKRPA.
	b. prowadzenie rozmów interwencyjno – motywacyjnych ze zgłoszonymi, przez rodzinę lub instytucje, osobami;		– liczba osób zaproszonych na rozmowę; – liczba przeprowadzonych rozmów.
	c. kierowanie osób, które nie zgłosiły się dobrowolnie na zdiagnozowanie i poddanie leczeniu odwykowemu, na badanie przez biegłych (psychologa i psychiatrę) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego;		– liczba osób skierowanych na badanie w przedmiocie uzależnienia od alkoholu; – liczba sporządzonych opinii psychologiczno – psychiatrycznych przez biegłych.
	d. kierowanie wniosków do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego.		– liczba wniosków skierowanych do sądu.

2) Poszerzenie oferty leczenia odwykowego. Realizator: <i>MOPS, ZZOZ, zakład leczniczy</i>	a. zwiększenie dostępności terapii poprzez uzupełnienie gwarantowanych przez NFZ świadczeń podstawowych w placówce leczenia odwykowego: prowadzenie warsztatów terapeutycznych skierowanych do osób uzależnionych, współuzależnionych i z syndromem DDA.	I - XII	– liczba osób biorących udział w programach; – liczba warsztatów terapeutycznych.
Realizatorzy: <i>MOPS, ZK, DPS-y, Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi.</i>	b. organizowanie zajęć motywacyjno - korekcyjnych dla osób mających problem z alkoholem, pijących ryzykownie, szkodliwie, uzależnionych od alkoholu, a także osób, które nie kwalifikują się do terapii, w tym seniorów.		– liczba osób biorących udział w zajęciach motywacyjno – korekcyjnych; – liczba podmiotów, w których realizowane są zajęcia; – liczba przeprowadzonych zajęć motywacyjno – korekcyjnych oraz liczba godzin.
Realizatorzy: <i>MOPS</i>	c. wspieranie inicjatywy związanej z utworzeniem w ramach oddziału psychiatrycznego pododdziału zajmującego się leczeniem alkoholowych zespołów abstynenckich.	I-XII	– liczba i rodzaj podejmowanych inicjatyw.
3) Realizacja programu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób bezdomnych uzależnionych od środków psychoaktywnych, obejmującego usługi aktywizacyjne ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej i uzyskanie samodzielności życiowej. Realizatorzy: <i>organizacje pozarządowe</i>	a. realizacja programu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób bezdomnych uzależnionych od środków psychoaktywnych, w tym: grupy edukacyjne, wykłady, treningi i warsztaty edukacyjne, warsztaty pracy.	I - XII	– liczba godzin warsztatów, zajęć; – liczba odbiorców programu.
2. Cel szczegółowy: Ograniczenie negatywnych zjawisk dotyczących rodzin z problemem alkoholowym i narkotykowym, poprzez udzielanie kompleksowej pomocy psychospołecznej i prawnej, a także ochrony przed przemocą.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Kompleksowa pomoc dla ofiar przemocy. Realizator: <i>Powiat cieszyński</i>	Wsparcie dla powiatu w zakresie prowadzenia powiatowego ośrodka wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	I - XII	– liczba mieszkańców Cieszyna, którym udzielono schronienia oraz pomocy specjalistycznej w ramach ośrodka, w tym liczba dzieci; – liczba udzielonych mieszkańcom Cieszyna porad i konsultacji; – liczba przeprowadzonych interwencji kryzysowych dot. mieszkańców Cieszyna.

2) Udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży, w szczególności z rodzin dysfunkcyjnych. Realizatorzy: organizacje pozarządowe	a. prowadzenie placówek wsparcia dziennego, zapewniających: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawy i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań, organizację zajęć socjoterapeutycznych, korekcyjnych oraz dożywianie.	I – XII	– liczba podmiotów realizujących zadania; – liczba zajęć oraz warsztatów zorganizowanych w ramach programów; – liczba dzieci i młodzieży biorących udział w programach.
Realizatorzy: organizacje pozarządowe	b. organizacja wypoczynku letniego/zimowego wraz z programem terapeutycznym lub profilaktycznym dla dzieci i młodzieży.		– liczba półkolonii oraz kolonii zorganizowanych w ramach wypoczynku; – liczba programów terapeutycznych/profilaktycznych zrealizowanych w ramach wypoczynku; – liczba uczestników wypoczynku.
3) Świadczenie kompleksowej pomocy dla rodzin, w których występuje problem uzależnienia od narkotyków. Realizatorzy: organizacje pozarządowe	Prowadzenie punktu konsultacyjnego ds. narkomanii, w tym prowadzenie kontaktu indywidualnego zarówno z osobami eksperymentującymi, jak i członkami ich rodzin.	I - XII	– liczba osób, które skorzystały z punktu, w tym dzieci i młodzież; – liczba godzin dyżurów prowadzonych przez specjalistów.
4) Realizacja kompleksowych działań dla osób z problemem uzależnień, dotkniętych przemocą oraz ich rodzin. Realizatorzy: organizacje pozarządowe	a. realizacja programu pomocy psychologicznej i prawnej, w tym poradnictwa prawnego, kontaktu indywidualnego, mediacji i terapii rodzin, grup terapeutycznych, grup terapii zajęciowej, grup wsparcia oraz innych form pomocy psychologicznej.	I - XII	– liczba osób, które skorzystały z poradnictwa psychologicznego, liczba porad oraz liczba godzin; – liczba osób, które skorzystały z poradnictwa prawnego, ilość porad oraz ilość godzin; – liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w grupach o charakterze socjoterapeutycznym oraz ilość godzin zajęć; – liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w grupach terapii zajęciowej, w pracowniach artystycznych oraz ilość godzin zajęć.
Realizator: MOPS	b. zorganizowanie usług prawnych polegających na reprezentacji w sądzie ofiar przemocy.		– liczba postępowań sądowych, – liczba osób, którym udzielono wsparcia.
	c. realizacja programu zakładającego pracę z rodzinami, u których w związku z uzależnieniem występuje zjawisko przemocy domowej.		– liczba osób objętych programem, – liczba i rodzaj działań zrealizowanych w ramach programu.

3. Cel szczegółowy: Zapobieganie powstawaniu nowych problemów związanych z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie poprzez prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć pozalekcyjnych w tym zajęć sportowych.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Inicjowanie, organizowanie oraz współuczestnictwo w działaniach profilaktycznych. Realizator: <i>MOPS</i>	a. organizacja XXII edycji Szkoły Wczesnej Profilaktyki.	I - XII	– liczba zorganizowanych działań w ramach SzWP; – liczba odbiorców.
Realizatorzy: <i>MOPS, Straż Miejska, przedszkola, szkoły</i>	b. programy profilaktyczne: - organizacja programów profilaktycznych w cieszyńskich przedszkolach i szkołach; - organizacja zajęć w ramach programów profilaktycznych dla różnych grup zawodowych pracujących w systemie pomocy dziecku oraz dla rodziców; - organizacja akcji profilaktycznych, skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży, takich, jak konkursy, przedstawienia, koncerty i seanse filmowe, będące elementem szerszych działań profilaktycznych; - zakup pomocy profilaktycznych - edukacyjnych dla szkół.		– liczba i rodzaj zorganizowanych programów profilaktycznych, zajęć, oraz akcji profilaktycznych; – liczba osób biorących udział w działaniach profilaktycznych, w tym liczba dzieci i młodzieży, rodziców, osób pracujących w systemie pomocy dziecku; – liczba i rodzaj zakupionych pomocy profilaktyczno - edukacyjnych.
Realizatorzy: <i>organizacje pozarządowe</i>	c. profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna w obszarze uzależnień oraz w zakresie rozwijania zainteresowań wśród dzieci i młodzieży.		– liczba i rodzaj zorganizowanych działań; – liczba dzieci i młodzieży biorących udział w profilaktycznych działaniach informacyjnych i edukacyjnych.
Realizatorzy: <i>MOPS, szkoły</i>	d. organizacja spotkań tematycznych mających na celu wypracowanie wspólnej oferty działań dla szkół i środowisk wychowawczych.	I-XII	– liczba zorganizowanych spotkań, – liczba osób, które wzięły udział w spotkaniach.

2) Wspieranie działań podejmowanych przez kluby sportowe i instytucje w zakresie organizacji cyklicznych zajęć sportowo - rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz doposażenie obiektów sportowo - rekreacyjnych, miejsc aktywnego wypoczynku. Realizatorzy: <i>Wydział Sportu, Szkolne Schronisko Młodzieżowe, kluby sportowe, organizacje pozarządowe</i>	a. organizacja cyklicznych zajęć sportowo - rekreacyjnych i otwartych imprez sportowo - rekreacyjnych w połączeniu z realizacją zajęć profilaktycznych. b. zakup sprzętu sportowego z przeznaczeniem na doposażenie obiektów sportowo - rekreacyjnych, w związku z realizacją zajęć profilaktycznych.	I - XII	– liczba zorganizowanych zajęć sportowo - rekreacyjnych i otwartych imprez sportowo - rekreacyjnych; – liczba uczestników zajęć. – liczba i rodzaj zakupionego sprzętu sportowego; – liczba i wykaz miejsc, do których został przekazany sprzęt.
3) Poszerzanie oferty alternatywnego spędzania wolnego czasu. Realizatorzy: <i>CUW, szkoły podstawowe</i>	Organizacja zajęć pozalekcyjnych, w tym sportowo - rekreacyjnych realizowanych w cieszyńskich szkołach.	I - XII	– liczba zajęć; – liczba dzieci i młodzieży, biorących udział w zajęciach.
4) Wspieranie realizacji działań profilaktycznych i edukacyjnych podejmowanych przez Bibliotekę Miejską. Realizator: <i>Biblioteka Miejska</i>	a. prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w Oddziale dla Dzieci Biblioteki Miejskiej. b. zakup literatury z zakresu profilaktyki uzależnień dla Biblioteki Miejskiej w Cieszynie.	I - XII	– liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach profilaktycznych i edukacyjnych; – liczba przeprowadzonych zajęć. – liczba zakupionych pozycji książkowych z zakresu profilaktyki uzależnień.
5) Podejmowanie działań służących edukacji publicznej w zakresie problematyki uzależnień. Realizatorzy: <i>MOPS, GKRPA, Straż Miejska, KPP</i>	Prowadzenie polityki informacyjnej, dotyczącej zagadnień związanych z profilaktyką i uzależnieniami oraz zwiększanie dostępności informacji o ofercie pomocy na terenie gminy Cieszyn, w tym: – opracowanie wizualizacji systemu wsparcia instytucjonalnego na terenie gminy Cieszyn (np. stworzenie plakatu, broszur, ulotek), opracowanie opisu sieci wsparcia; – realizacja akcji profilaktycznych, społecznych z zakresu uzależnień, skierowanych do	I - XII	– liczba i rodzaj materiałów opracowanych w ramach wizualizacji systemu wsparcia instytucjonalnego; – liczba i rodzaj akcji profilaktycznych/ społecznych; – liczba i rodzaj materiałów umieszczonych na stronach internetowych i w lokalnej prasie; – liczba zakupionych materiałów informacyjno - edukacyjnych. – nakład rozpowszechnionych materiałów

	społeczności lokalnej oraz zamieszczanie związanych z nimi materiałów informacyjno - edukacyjnych na stronach internetowych oraz w lokalnej prasie; – zakup materiałów informacyjno - edukacyjnych; – rozpowszechnianie materiałów informacyjno - edukacyjnych.		informacyjno - edukacyjnych.
6) Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach. <i>Realizatorzy:</i> <i>MOPS, KPP, Straż Miejska</i>	a. prowadzenie działań edukacyjnych z wykorzystaniem materiałów informacyjno-edukacyjnych. b. prowadzenie wykładów dla kandydatów na kierowców w szkołach ponadpodstawowych.	I-XII	– liczba materiałów edukacyjno - informacyjnych. – liczba osób biorących udział w warsztatach.
4. Cel szczegółowy: Wzmacnianie organizacji pozarządowych działających w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Wsparcie działalności organizacji abstynenckich. <i>Realizatorzy:</i> <i>organizacje pozarządowe</i>	Wspomaganie działalności klubu abstynenta, w tym działań służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, działań edukacyjno - motywacyjnych, rehabilitacyjnych (program dalszego zdrowienia) i działań profilaktycznych.	I – XII	– liczba osób korzystających z klubu; – liczba godzin dyżurów psychologa lub terapeuty uzależnień; – liczba i rodzaj mitingów.
5. Cel szczegółowy: Zwiększenie skuteczności działań prowadzonych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz inne podmioty działające w obszarze uzależnień.			
Zadania, Realizatorzy	Działania	Okres realizacji zadania	Wskaźniki
1) Podnoszenie kwalifikacji osób zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów związanych z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie. <i>Realizatorzy:</i> <i>MOPS, GKRPA</i>	a. szkolenia, superwizje osób pracujących w obszarze profilaktyki i uzależnień, m.in.: dla profesjonalistów w zakresie warsztatu motywowania osób z problemem alkoholowym do zdiagnozowania/podjęcia leczenia odwykowego; motywowania do zmiany i podjęcia usamodzielnienia.	I - XII	– liczba osób biorących udział w szkoleniach; – liczba i rodzaj szkoleń osób podnoszących kwalifikacje.

	b. szkolenia dla podmiotów organizujących wypoczynek letni/zimowy oraz zajęcia sportowo - rekreacyjne, z zakresu realizacji programów profilaktycznych i terapeutycznych.		– liczba osób i szkoleń dla podmiotów realizujących wypoczynek dla dzieci i młodzieży.
	c. udział członków GKRPA w szkoleniach i konferencjach z zakresu profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		– liczba osób biorących udział w szkoleniach; – liczba i rodzaj szkoleń podnoszących kwalifikacje członków GKRPA.
2) Zapewnienie technicznej obsługi GKRPA, GPPiRPA oraz PN. <i>Realizatorzy:</i> <i>MOPS, GKRPA</i>	Zakup wyposażenia, materiałów i artykułów biurowych na potrzeby obsługi GKRPA i realizacji GPPiRPA oraz PN.	I - XII	– rodzaj wyposażenia, materiałów i artykułów biurowych zakupionych na potrzeby obsługi GKRPA oraz GPPiRPA oraz PN.
3) Interdyscyplinarna współpraca podmiotów działających w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotyków. <i>Realizatorzy:</i> <i>MOPS</i>	Budowanie sieci współpracy: organizacja interdyscyplinarnych seminariów, szkoleń, konferencji, mających na celu wspólne omówienie aktualnej sytuacji oraz ustalenia zakresu działań różnych podmiotów działających obszarze uzależnień i przemocy.	I-XII	– liczba spotkań; – liczba uczestników.

VII. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Zadania realizowane przez GKRPA (nie związane z prowadzeniem postępowań wobec osób uzależnionych od alkoholu):

- a) prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- b) podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych,
- c) wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktów sprzedaży napojów alkoholowych, określonej we wniosku o zezwolenie z zasadami usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych określonymi w uchwale Rady Miejskiej.

2. Wydatki związane z funkcjonowaniem GKRPA ponoszone w ramach Programu:

- a) wynagrodzenie dla biegłych,
- b) opłaty sądowe,
- c) korespondencja,
- d) krajowe podróże służbowe członków GKRPA, związane ze szkoleniami,
- f) szkolenia członków GKRPA,
- g) wynagrodzenia członków GKRPA.

3. Zasady wynagradzania członków GKRPA:

- a) za udział w posiedzeniu zespołu prowadzącego postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu członkowi Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 11,5 % minimalnego wynagrodzenia.
- b) za udział w kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, członkowi Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 11,5 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

VIII. Zasady finansowania Programu

Źródłem finansowania GPPiRPA oraz PN na rok 2018 są środki finansowe pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, tzw. „korkowego” zgodnie z art. 18² ust. 1, ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

IX. Ewaluacja

Narzędzia ewaluacji Programu:

1. Systematyczne zbieranie i analiza danych dotyczących realizacji GPPiRPA oraz PN.
2. Sporządzanie raportu z realizacji GPPiRPA oraz PN.

WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW

GPPiRPA oraz PN - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Miasta

Cieszyna

MOPS - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Cieszynie

GKRPA - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cieszynie

CUW - Centrum Usług Wspólnych Urzędu Miejskiego w Cieszynie

ZK - Zakład Karny w Cieszynie

KPP - Komenda Powiatowa Policji w Cieszynie

SzWP - Szkoła Wczesnej Profilaktyki

DDA - dorosłe dzieci alkoholików

TPD - Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział Powiatowy w Cieszynie

ESPAD - Badania ankietowe dotyczące używania substancji psychoaktywnych (papierosy, alkohol, narkotyki, dopalacze) przez młodzież szkolną realizowane są w Polsce, co 4 lata stanowiące część międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and

Drugs”

NFZ - Narodowy Fundusz Zdrowia

NZOPP „Variused” – Niepubliczny Zakład Opieki Psychiatryczno – Psychologicznej „Variused”

Zespół Interdyscyplinarny – Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie

ZZOZ - Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Cieszynie

OPPA - Ośrodek Przeciwdziałania Problemom Alkoholowym w Bielsku - Białej.